

- Tourette syndrome and other tic disorders. Part IV: deep brain stimulation. *Eur Child Adolesc Psychiatry*. 2011 Apr;20(4):209-17.
5. Rampello L, Alvano A, Battaglia G, Bruno V, Raffaele R, Nicoletti F. Tic disorders: from pathophysiology to treatment. *J Neurol*. 2006 Jan;253(1):1-15.
  6. Roessner V, Plessen KJ, Rothenberger A, Ludolph AG, Rizzo R, Skov L, Strand G, Stern JS, Termine C, Hoekstra PJ; ESSTS Guidelines Group. European clinical guidelines for Tourette syndrome and other tic disorders. Part II: pharmacological treatment. *Eur Child Adolesc Psychiatry*. 2011 Apr;20(4):173-96.
  7. Scahill L, Erenberg G, Berlin CM Jr, Budman C, Coffey BJ, Jankovic J, Kiessling L, King RA, Kurlan R, Lang A, Mink J, Murphy T, Zinner S, Walkup J; Tourette Syndrome Association Medical Advisory Board: Practice Committee. Contemporary assessment and pharmacotherapy of Tourette syndrome. *NeuroRx*. 2006 Apr;3(2):192-206.
  8. Shavitt RG, Hounie AG, Rosário Campos MC, Miguel EC. Tourette's Syndrome. *Psychiatr Clin North Am*. 2006 Jun;29(2):471-86.
  9. Swain JE, Scahill L, Lombroso PJ, King RA, Leckman JF. Tourette syndrome and tic disorders: a decade of progress. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 2007 Aug;46(8):947-68.
  10. Swain JE, Leckman JF. Tourette syndrome and tic disorders: overview and practical guide to diagnosis and treatment. *Psychiatry (Edgmont)*. 2005 Jul;2(7):26-36.
  11. Verdellen C, van de Griendt J, Hartmann A, Murphy T; ESSTS Guidelines Group. European clinical guidelines for Tourette syndrome and other tic disorders. Part III: behavioural and psychosocial interventions. *Eur Child Adolesc Psychiatry*. 2011 Apr;20(4):197-207.

О.М. МИКИТЮК, А.І. МИКИТЮК

ЗАСТОСУВАННЯ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН ПРИ НЕСПЕЦИФІЧНИХ ХВОРОБАХ ДИХАЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Дана робота містить інформацію про лікарські рослини, які використовуються при неспецифічних хворобах органів дихання. За кількістю видів і родів домінують три родини - Lamiaceae, Asteraceae, Rosaceae

Ключові слова: лікарські рослини, неспецифічні хвороби органів дихання, застосування, видовий склад лікарських рослин.

В представленой работе информация о лекарственных растениях, которые используют при неспецифических болезнях органов дыхания. За количеством видов и родов доминирует Lamiaceae, Asteraceae, Rosaceae

Ключевые слова: лекарственные растения, неспецифические болезни органов дыхания, использование, видовой состав лекарственных растений.

This paper contains information on medicinal plants used in the non-specific respiratory diseases. As the number of species and genera dominate three families - Lamiaceae, Asteraceae, Rosaceae.

Key words: medicinal plants. nonspecific respiratory diseases, use, species of medicinal plants.

Останніми роками кількість випадків захворювання на хвороби дихальних шляхів, як у дітей так і дорослих, значно зросла. Цьому сприяло забруднення довкілля викидами, відпрацьованими газами автотранспорту, урбанізація, широке застосування отрутохімікатів, засобів побутової хімії [8,10], , низький соціально-економічний стан, що негативно позначаються на імунітеті. У дорослих на першому місці посідає куріння, а далі використання аерозолів, шкідливих виробничих агентів і т.д.. Все це призводить до зростання захворюваності на гострий і хронічний бронхіт, пневмонію і, зокрема, на хронічне обструктивне захворювання легень (ХОЗЛ). Залежно від перебігу та стану хвороби . фітотерапія може знайти провідне місце серед неускладнених гострих респіраторних інфекцій, при лікуванні гострого бронхіту, стадії ремісії хронічних бронхолегеневих хвороб, або мати допоміжне значення (бронхіальна астма, бронхоектатична хвороба, плеврит). Вибираючи фітопрепарати, слід використовувати ті з них, які пригнічують бронхолегеневу інфекцію, зменшують запальні явища, відновлюють дренажну функцію бронхів, зменшують в'язкість харкотиння і полегшують його відходження, стимулюють захисні сили організму.

Метою нашої роботи було вивчити видовий склад лікарських рослин, що використовуються при неспецифічних захворюванні органів дихання з флори Львівської області.

Матеріали та методи

Видовий склад лікарських рослин подано за [13]. Фармакологічна характеристика лікарських рослин вивчалась на основі аналізу літературних джерел [2,3,4,5,7,10,12].

Результати та обговорення

Видовий склад досліджуваних видів, які використовуються при захворюваннях органів дихання наведено нижче

Видовий склад лікарських рослин.

1. Родина Pinaceae
2. Рід . Pinus L. Вид . Pinus sylvestris L.
2. Родина Ephedraceae Рід . Ephedra L. Вид . Ephedra distachya L.
3. Родина Berberidaceae Рід . Berberis L. Вид . Berberis vulgaris L.
4. Родина . Betulaceae Рід. Betula L. Вид. Betula pendula Roth
- 5 Родина . Betulaceae Рід Alnus Mill Вид Alnus incana (L.) Moench
6. Родина Caryophyllaceae Рід . Saponaria L. Вид . Saponaria officinalis L.
7. Родина Polygonaceae Рід. Fagopyrum Вид Fagopyrum esculentum Moench 9.
- 8 Родина Violaceae Рід Viola L. Вид Viola odorata L.
- 9 Родина Salicaceae Рід Populus L. Вид Populus nigra L
- 10 Родина Ericaceae Рід Ledum L. Вид Ledum palustre L.
- 11 Родина Ericaceae Рід Calluna Salisb. Вид Calluna vulgaris (L.) Hull
- 12 Родина Tiliaceae Рід Tilia L. Вид Tilia cordata Mill.
- 13 Родина Malvaceae Рід Althea L. Вид Althea officinalis L.
- 14 Родина Primulaceae Рід Primula L. Вид Primula veris L.

- 15 Родина Crassulaceae Під Rhodiola L. Вид Rhodiola rosea L.
 16 Родина Rosaceae Під Crataegus L. Вид Crataegus laevigata (Poir.) DC.
 17 Родина Rosaceae Під Rubus L. Вид Rubus idaeus L.
 18 Родина Rosaceae Під Potentilla L. Вид Potentilla erecta (L.) Raeusch.
 19. Родина Rosaceae Під Geum L. Вид Geum urbanum L.
 20. Родина Rosaceae Під Agrimonia L. Вид Agrimonia eupatoria L.
 21. Родина Rosaceae Під Rosa L. Вид Rosa majalis Herrm.
 22. Родина Solanaceae Під Solanum L. Вид Solanum nigrum L.
 23 Родина Scrophulariaceae Під Veronica L. Вид Veronica officinalis L.
 24 Родина Під Verbascum L. Вид Verbascum densiflorum Bertol.
 (V.thranpsiforme Schrad)
25. Родина Plantaginaceae Під Plantago L. Вид Plantago lanceolata L.
 26. Родина Plantaginaceae Під Plantago L. Вид Plantago major L.
 27 Родина Lamiaceae Під Teucrium L. Вид Teucrium chamaedrys L.
 28 Родина Lamiaceae Під Lavandula L. Вид Lavandula angustifolia Mill.
 29 Родина Lamiaceae Під Marrubium L. Вид Marrubium vulgare L.
 30 Родина Lamiaceae Під Glechoma L. Вид Glechoma L.
 31 Родина Lamiaceae Під Leonurus L. Вид Leonurus cardiaca L.
 32 Родина Lamiaceae Під Salvia L. Вид Salvia officinalis L.
 33 Родина Lamiaceae Під Origanum L. Вид Origanum vulgare L.
 34 Родина Lamiaceae Під Thymus L. Вид Thymus L.
 35 Родина Lamiaceae Під L Mentha Вид Mentha piperita L.
 36 Родина Asteraceae L. Під Inula L. Вид Inula helenium L
 37 Родина Asteraceae L. Під Tussilago L. Вид Tussilago farfara L.
 38 Родина Asteraceae L. Під Arnica L. Вид Arnica montana L.
 39 Родина Asteraceae L. Під Cichorium L. Вид Cichorium intybus L.
 40 Родина Asteraceae L. Під Taraxacum Wigg. Вид Taraxacum officinale Webb. ex Wigg.

Таким чином, більшість лікарських рослин, які використовуються при захворюваннях органів дихання, за кількістю видів і родів належать до трьох родин: Lamiaceae, Rosaceae, Asteraceae. Лікувальні властивості рослин залежать від наявності в них комплексу за хімічною будовою і фармакологічною дією біологічно активних речовин. Оскільки дія цих речовин на людський організм вивчена ще недостатньо, лікарські речовини групують не за механізмом дії, а за терапевтичною дією на організм людини.

При гострому або хронічному бронхіті з густим харкотинням найкраще призначати чебрець або материнку (діють леткі олії), при сухому ж бронхіті – відвари мильнянки лікарської, або коренів первоцвіту весняного чи запашної фіалки (дія сапонінів і глікозидів). Сапонінні чаї розріджують харкотиння і, подразнюючи слизову оболонку шлунка, рефлекторно з блювальним відрухом, спричинюють відхаркування.

Запалення слизової оболонки дихальних шляхів добре лікують напари квіток лікарської ромашки або деревію, в яких є азулен, що належить до летких олій. Використовують дубильні речовини, які мають не лише в'язучу, але й протизапальну дію: відвари кореня перстачу прямостоячого, При бронхіті з бронхіальною астмою добре діють напари багна болотяного, трави ефедри (дія алкалоїду ефедрину),

В офіційній вітчизняній медицині використовують ряд готових лікарських форм рослинних фармацевтичних препаратів, зокрема: сироп лакричного кореня (корінь солодки голої), пектусин (містить екстракт чебрецю), мукалтин (з алтеї лікарської) та ін. [10, 12].

Висновки

1. При вивченні лікарських рослин, які використовуються при неспецифічних захворюваннях органів дихання враховують наявні сировинні запаси у Львівській області: можна використовувати 40 видів вищих рослин.

2. При неспецифічних захворюваннях органів дихальної системи використовують такі лікарські рослини, що містять леткі олії, ефірні олії, сапоніни, глікозиди, слиз, алкалоїди і мають відхаркувальну і пом'якшувальну дію.

3. Оскільки дія біологічно активних речовин на людський організм вивчена ще недостатньо, лікарські речовини групують не за механізмом дії, а за терапевтичною дією на організм людини

ЛІТЕРАТУРА

1. Вісюліна О.Д. Шкільний визначник рослин. – К.: Рад. школа, 1989. –172 с.
2. Дудченко Л.Г., Кривенко В.В. Пищевые растения-целители. – К. : Наук. думка, 1985. –127 с.
3. Нечитайло В.А., Кучерява Л.Ф. Ботаніка. Вищі рослини. – Київ, Фітосоціоцентр, 2000. –128 с.
4. В.А. Нечитайло, Л.Ф. Кучерява., В.П. Погребенник . Систематика вищих рослин. Лабораторний практикум. – К.: Фітосоціоцентр, 2001. – 156 с.
5. Т.А. Решетняк., І.А. Бобкова., Л.В. Варлахова. Ботаніка.- К.: «Здоров'я», 2006. – 167 с.
6. І.В. Гончаренко. Будова рослинного організму. – Суми: Університетська книга, 2004. – 122 с.
7. Ткаченко Н.М., Сербін А.Г. Ботаніка. Підручник. -Х.: Основа, 1997. –189 с.
8. Яковлев Г.П., Челомбитько В.А. Ботаніка. – М.: В.Ш.,1990. – 219 с.
9. Хржановский В.Г., Пономаренко С.Ф. Практикум по курсу общей ботаники- М.: Агропромиздат, 1989. –234 с.
10. Рейвн П., Еверт Р., Айк Хорн С. Современная ботаника: в 2 томах. – М.: Мир, 1990. –543 с.
11. Ботанико-фармакогностический словарь. / Под ред. К.Ф. Блиновой – М.: 1990. –157 с.
12. Шкільний визначник рослин. Під ред. Ю.Я. Єліна К.: Радянська школа, 1988. – 365 с.
13. Мамчур Ф.І. Довідник по фітотерапії. – К.: Здоров'я, 1984. –264с.
14. Определитель высших растений Украины / [Доброчаева Д. Н., Котов М. И., Прокудин Ю. Н. и др.]. – К.:Наукова думка, 1987. – 548 с.

**Ю.М. ПАНИШКО, О.В. ТРОЦЕНКО,
В.І. КОВЦУН, В.В. ТАРАСОВ**

ЗАЛІЗО – ЖИТТЄВО ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ОРГАНІЗМУ ЛЮДИНИ

Стаття присвячена ролі заліза в забезпеченні нормальної життєдіяльності організму людини.

Ключові слова: їжа, залізо, обмін речовин, дефіцит заліза, лікарські засоби.